

Αποκαθίσταται η Νέα Μονή, στη Χίο, μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

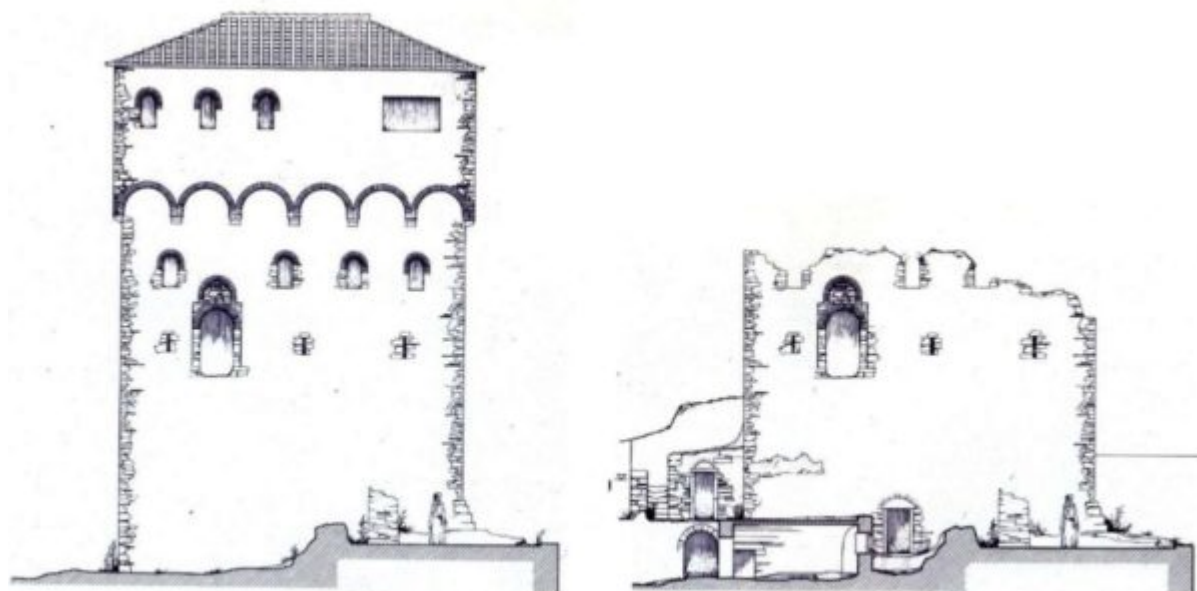

Έργο αποκατάστασης του αμυντικού πύργου και του οχυρωματικού περιβόλου του κτηριακού συγκροτήματος της Νέας Μονής στη Χίο, εξέχοντος μνημείου του 11ου αι., εγγεγραμμένο στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, εκτελεί η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων. Με την ολοκλήρωση του έργου, το 2025, το δυτικό τμήμα της περιβόλου της Μονής καθίσταται προσβάσιμο και επισκέψιμο. Το έργο, προϋπολογισμού 700.000 ευρώ, χρηματοδοτείται από πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, δήλωσε: «Με τις προβλεπόμενες επεμβάσεις στερέωσης, συντήρησης και αποκατάστασης του οχυρωματικού περιβόλου και του αμυντικού πύργου του κτηριακού μοναστηριακού συγκροτήματος, αποκαθίσταται συνολικά και αναδεικνύεται το μνημειακό συγκρότημα της Νέας Μονής. Με τις επεμβάσεις που είναι σε εξέλιξη το εξέχον βυζαντινό μνημείο και ιστορικό τοπόσημο της Χίου, διεθνούς εμβέλειας καθίσταται στο σύνολό του προσβάσιμο και επισκέψιμο. Οι συγκεκριμένες επεμβάσεις εντάσσονται σε ένα σύνολο έργων που εξυπηρετεί τον συνολικό στρατηγικό σχεδιασμό του Υπουργείου Πολιτισμού για την ανάδειξη και προβολή του εξαιρετικά σημαντικού πολιτιστικού αποθέματος των νησιών του βορείου Αιγαίου, στη μεγάλη ιστορική διαχρονία. Τα έργα, στο σύνολό τους, περιλαμβάνονται στην «Πολιτιστική Χάρτα Ανάπτυξης και Ευημερίας» με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής και αναπτυξιακής δυναμικής των νησιών μας. Ειδικά για τη Χίο, με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης εκτελούνται έργα συντήρησης και αποκατάστασης σε σημαντικά μνημεία, όπως ο Ταξιάρχης στα Μεστά, ο Άγιος Γεώργιος στη Σιδηρούντα, ο Άγιος Θαλαλαίος στο Άγιο Γάλας, ενώ σε διαδικασία δημοπράτησης τελεί η επέκταση και αναβάθμιση του Αρχαιολογικού Μουσείου του νησιού, προϋπολογισμού περίπου 17.000.000 ευρώ. Στόχος μας είναι τα έργα να

ολοκληρωθούν, το 2025, να αποδοθούν στους κατοίκους του νησιού, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος, επενδύοντας στη βιώσιμη ανάπτυξη του νησιωτικού οικοσυστήματος».

Εικ 23: Αναπαράσταση μορφής πύργου βάσει σχεδίου Barsky. Χ. Μπούρας – Η Νέα Μονή της Χίου, Ιστορία και Αρχιτεκτονική (1981)

Ο οχυρός πύργος του μοναστηριού υψώνεται στο δυτικό άκρο του περιβόλου της **Νέας Μονής** και αποτελεί μέρος του οχυρωματικού τείχους, ενταγμένος σε ένα σύμπλεγμα ημιερειπωμένων κελιών, κατασκευασμένων μεταγενέστερα. Ανήκει στην αρχική φάση του 11ου αιώνα, όπως το Καθολικό, **η Τράπεζα** και η κινστέρνα της Μονής και στην πρώτη οικοδομική φάση του διέθετε ισόγειο και όροφο, με ξύλινο μεσοπάτωμα. Το κτήριο είναι κτισμένο στο υψηλότερο σημείο του συγκροτήματος του μοναστηριού, ενώ σήμερα έχει χαθεί ο τελευταίος όροφος. Ακολουθεί τις γενικές αρχές των αμυντικών πύργων στα βυζαντινά μοναστήρια χωρίς καθόλου ανοίγματα στο ισόγειο, με τοξοθυρίδες και παράθυρα στον όροφο. Η είσοδός του βρίσκεται, επίσης, στον όροφο. Στην εσωτερική πλευρά του ισογείου συναντάται η κινστέρνα (βυζαντινή δεξαμενή), απαραίτητο στοιχείο των μοναστηριακών πύργων, για την αυτονομία σε νερό, κατά τις περιόδους πολιορκίας. Η σημερινή μορφή του οχυρωματικού περιβόλου ανάγεται στα τέλη του 19ου αιώνα. Οι φθορές και οι βλάβες του πύργου, των κελιών και του περιβόλου οφείλονται κατά κύριο λόγο στον σεισμό του 1881.

Ο οχυρωματικός περίβολος αποκαθίσταται με ανακατασκευή και συμπλήρωση των τμημάτων του, που έχουν καταρρεύσει. Το έργο περιλαμβάνει και τη δημιουργία ασφαλούς πρόσβασης στο ισόγειο και στον όροφο του κτηρίου. Στο έργο συμπεριλαμβάνεται και το συγκρότημα των μεταγενέστερων κελιών περιμετρικά του πύργου με σκοπό τη συνολική ανάδειξη του δυτικού τμήματος του μοναστηριού. Όσον αφορά στην πορεία του επισκέπτη, από την είσοδο του στη Μονή έως τον πύργο, διατηρείται η σημερινή πορεία μέσω του κεντρικού εσωτερικού δρόμου του μοναστηριού. Οι χώροι των κελιών, μετά από την στερέωσή τους, είναι δυνατόν να καταστούν επισκέψιμοι, καθώς η παρουσία τους μαρτυρά τις ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσης των μοναχών σε παλαιότερες εποχές. Το ισόγειο αποτελεί χώρο κατάλληλο για τη φιλοξενία ενημερωτικής έκθεσης για τον πύργο και τις μοναστηριακές οχυρώσεις. Η κυκλοφορία στο συγκρότημα και η πρόσβαση στον όροφο του πύργου γίνεται μέσω

των δωμαίων των περιμετρικών κελιών. Για την πρόσβαση στο ισόγειο του πύργου κατασκευάζεται ράμπα ανόδου από την είσοδο στο συγκρότημα των κελιών, ενώ για την πρόσβαση στον όροφο τοποθετείται μεταλλικής σκάλας.

Η Νέα Μονή ιδρύθηκε στα μέσα του 11ου αιώνα με αυτοκρατορική χορηγία. Το μοναστηριακό συγκρότημα τειχίζεται με υψηλό περίβολο και προστατεύεται από αμυντικό πύργο ακολουθώντας την τυπική διάταξη των κτηρίων στα μοναστήρια των βυζαντινών χρόνων. Στο μέσο δεσπόζει το Καθολικό ενώ σε μικρή απόσταση από αυτό βρίσκεται η Τράπεζα, ο χώρος κοινής εστίασης των μοναχών στο κοινοβιακό σύστημα. Το 1049 έγιναν τα εγκαίνια του Ναού και οι εργασίες ολοκληρώθηκαν επί της βασιλείας της Θεοδώρας (1055-1056).

Την περίοδο της Γενουατοκρατίας (1346) το γόητρο της Νέας Μονής αυξήθηκε και η ευημερία και η ακμή της συνεχίστηκαν κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, μετά το 1566. Αρχικά, η Μονή ακολούθησε το κοινοβιακό σύστημα μέχρι την πρώτη ερήμωση (τέλη 11ου αιώνα), οπότε και εγκαταλείφθηκε. Όταν εγκαταστάθηκαν νέοι μοναχοί υιοθετήθηκε ένα ιδιόρρυθμο σύστημα με κάποια κοινοβιακά στοιχεία, το οποίο διατηρήθηκε μέχρι και το 1950. Κατά το διάστημα των 1000 σχεδόν χρόνων της ύπαρξής της, η Μονή δοκιμάστηκε πολλές φορές. Το πρώτο πλήγμα ήταν η καταστροφή και οι λεηλασίες του 1822. Το επόμενο πλήγμα ήταν ο σεισμός του 1881, καθοριστικός τόσο για τα κτίσματα όσο και για τα οικονομικά της Μονής.

Τον 19ο αιώνα ο Πύργος απεικονίζεται χωρίς τη στέγη, ενώ σε φωτογραφίες του 1930, το κτήριο εμφανίζεται χωρίς τον τελευταίο όροφο και με σοβαρές φθορές από τον σεισμό του 1881. Από τις μαρτυρίες των πηγών είναι γνωστό ότι ο πύργος κατά τον 17ο και 18ο αιώνα, στέγαζε τη βιβλιοθήκη και το θησαυροφυλάκιο της Μονής. Από το αρχικό συγκρότημα του 11ου αιώνα, διατηρούνται σήμερα το Καθολικό, η κινστέρνα (δεξαμενή), ο πύργος, τμήμα της Τράπεζας και ο Ναός του Αγίου Λουκά στο κοιμητήριο της Μονής, εκτός του τείχους. Ο υπόλοιπος χώρος καταλαμβάνεται από άλλα κοινόχρηστα κτήρια και κυρίως από πτέρυγες κελιών, που χρονολογούνται στον 17ο, 18ο και 19ο αιώνα.

Μέχρι και τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η Μονή ήταν ανδρική. Το 1946, μετά τον θάνατο του τελευταίου μοναχού, η Μονή ερημώθηκε, μέχρι το 1950, όταν η Μητρόπολη Χίου στην προσπάθειά της να κρατήσει το μοναστήρι ζωντανό, το μετέτρεψε σε γυναικείο, οπότε εγκαταστάθηκαν σε αυτό μοναχές. Το 2000, η Νέα Μονή κηρύχθηκε αρχαιολογικός χώρος μεγάλης έκτασης καθώς περιλαμβάνει το περιτειχισμένο μοναστηριακό συγκρότημα, τα κτίσματα εκτός του περιβόλου, τον κοιμητηριακό ναό των μοναχών εκτός του τείχους, δύο ναΐδια που υπάγονται στη Μονή και βρίσκονται σε μικρή απόσταση από αυτή, τον Ναό του Αγίου Αντωνίου και τον Ναό του Αγίου Φανουρίου, καλλιεργημένες εκτάσεις, καθώς και μεγάλες δασικές εκτάσεις. Το 1990 το Καθολικό της Μονής περιλήφθηκε στον Κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, σε κοινή εγγραφή με το Καθολικό της Μονής Δαφνίου στην Αττική και της Μονής Οσίου Λουκά στη Βοιωτία. Από το 2014 λειτουργεί ως ανδρώα Μονή.

